

Youtube’da Şiddetin Görünürlüğü: “Kışkırtma” Videolarına Dair Bir İnceleme

DOI: 10.26466/opus.678048

*

Umut Gül *

* Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir/Türkiye

E-Posta: umtgul92@gmail.com

ORCID: [0000-0002-4068-7455](https://orcid.org/0000-0002-4068-7455)

Öz

Günümüz yeni medya döneminde, internet ve sosyal medyanın, günlük hayatın temel kullanım alanlarından biri haline gelmesiyle birlikte izlenebilir ve erişilebilir içerik sayısında büyük bir artış gözlenmektedir. Yeni medya araçlarına erişimin giderek kolaylaşmasıyla, şiddet barındıran içeriklerin sayısında da artış söz konusu olmuştur. Diğer yandan yeni medyadaki içeriklerin çoğunluğunun bir kontrol mekanizmasına tabi olmadan yayımlanabildiği düşünüldüğünde, özellikle şiddet odaklı içeriklerin daha görünür hale geldiği görülmektedir. Araştırmada Youtube’da son zamanlarda popüler hale gelen ve büyük bir izleyici kitlesini kendisine çeken “Kışkırtma” başlıklı videolar incelenmiştir. Fiziksel ve sözel şiddet unsurları barındıran bu türden videoların, şiddet içeriğini nasıl bir dille sunduğu araştırılmıştır. İçerik analizi yöntemiyle, örneklem olarak belirlenen “Kışkırtma” videolarındaki fiziksel ve sözel şiddet unsurları tespit edilmiş ve yoruma açılmıştır. Araştırmanın amacı, söz konusu videolardaki şiddet diline vurgu yapmak ve bu tür videoların neden popüler hale geldiğini tartışmaya açabilecek argümanlar elde edebilmektir. Bu bağlamda araştırmanın önemi, izleyicinin söz konusu şiddet içeriğiyle etkileşimine dair yeni perspektiflerin geliştirilebilmesine ön ayak olmak ve benzer araştırmalara örnek oluşturabilmektir. Araştırma kapsamında incelenen videolarda hem sözel hem de fiziksel nitelikli şiddet unsurlarına sıklıkla rastlanmıştır ve izlenme sayıları milyonları bulan bu içeriklerin şiddeti sunum biçimi tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Şiddet, Youtube, Kışkırtma

Visibility of Violence on Youtube: An Analysis of “Challenge” Videos

*

Abstract

In today’s new media era, with the fact that internet and social media become one of the main usage areas of daily life, there is a huge increase in the number of content that can be watched and accessible. As access to new media has become easier, violent content has also increased. On the other hand, considering that the majority of the content in the new media can be published without being subject to a control mechanism, it is seen that especially the content focused on violence becomes more visible. In this research, “Challenge” videos that have become popular on Youtube recently and attracted a large audience are examined. It has been investigated how these kinds of videos which contain elements of physical and verbal violence present the content of violence. With the content analysis method, physical and verbal violence elements in the “Challenge” videos determined as samples were identified and opened for interpretation. The aim of the research is to emphasize the language of violence in these videos and to obtain arguments that can lead to discussion of why such videos have become popular. In this context, the importance of research is to pioneer the development of new perspectives on the audience’s interaction with the content of violence and to be an example of similar researches. In the videos analyzed within the scope of the research, both verbal and physical violence elements were frequently encountered and the way of presenting the content of these content, which has millions of views, was discussed. In the videos analyzed within the scope of the research, both verbal and physical violence elements were frequently encountered and the way of presenting the content of these content, which has millions of views, was discussed.

Keywords: *New Media, Violence, Youtube, Challenge*

Giriş

Medya, gündelik hayatın önemli bir parçası olmasının yanında topluma olan etkileri, iletişim araştırmaları tarihi boyunca önemli araştırma konularından biri olmuştur. Medyanın, toplumun haber alma aracı olması, geleneksel medyanın ortaya çıkışından beri gözlemlenebilen birincil işlevlerinden biridir. Kitle iletişim araçlarına karşı izleyiciyi pasif olarak konumlandıran güçlü etkiler dönemi araştırmaları, medyanın toplumu etkilediği ve ona yön verebildiği savını ortaya koyarken, eleştirel medya çalışmalarının ise izleyicinin pasif konumuna şüphıyla yaklaştığı söylenebilir.

Kitle iletişim araçlarının ortaya çıkışından itibaren insanlar üzerindeki gücü ve etkisine yönelik tartışmalar, iletişim çağında yeni medya araçlarının da daha yoğun olarak kullanılmasıyla birlikte daha da artmuştur. Abdullah Özkan’a göre iletişim, insanlar ve gruplar arasında meydana gelmekte ve sosyal bir ereve de gerçekleşmektedir. İletişimde amaç sadece “bilgi vermek” değildir, iletişim aynı zamanda “yönlendirmeyi, iknayı ve duygulara hitap etmeyi” de kapsamaktadır (2004, s.28).

Her ne kadar günümüzde geleneksel medyanın topluma yön verme işlevi devam ediyor görünse de gelişen teknolojiyle birlikte ortaya çıkan yeni medya olanaklarının, bu işlevi baltalayabilecek bir potansiyele sahip olduğu söylenebilir. Öncelikle internetle başlayan yeni iletişim teknolojilerinin, Web 2.0’ın ortaya çıkmasıyla birlikte iletişim biçimlerini yeni ve farklı bir boyuta taşıdığı görölmektedir. İzleyicinin kendi içeriğini ürettiği bu sosyal medya çağında, kullanıcı odaklı haber üretim ve medya pratiklerinin gelişmiştir. Bu sayede izleyicinin aktif konumunun daha da pekiştiği söylenebilir.

Yeni medya teknolojileri, izleyicinin de medya içeriği üretebildiği bir ortam olarak, daha kontrolsüz bir alan olarak görölmektedir. Geleneksel medyanın pratiklerinde yer alan editöryel süreç; bilgilerin, haberlerin ve anlatıların çeşitli kontrol mekanizmalarıyla süzölerek izleyiciye sunulmasıyla gerçekleşirken, sosyal medyadaki içerik üretiminin geneli kullanıcı kaynaklı olduğu için böyle bir süreç çoğunlukla bulunmamaktadır. Bu durum, faydalı veya faydasız her türlü enformasyonun, anlatının ve içeriğin yayılmasına sebep olabilmektedir. Özellikle şiddet odaklı içeriklerin yayılmasında sosyal medyanın elverişli konumunun, yeni medya ortamlarının sorgulanmasında ve eleştirilmesinde temel etken haline geldiği söylenebilir.

“Geleneksel medyadaki şiddet içerikli haberler editörler tarafından kontrol edilerek buzlama ve sansür gibi önlemler alınabilmekte iken, sosyal medyadaki paylaşımların bu şekilde bir filtreden geçirilebilmesi mümkün olmamaktadır. Bu durum, anlık ve kontrolsüz iletişimin bir bedeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle sosyal medya kullanıcılarının takipçileri tarafından daha çok beğenilen ve yorum yapılan gönderiler paylaşmaya çalışması bu konunun daha az önceliğe sahip olmasına neden olmaktadır (Erdal ve Anıq, 2017, s.62).

Öte yandan, her ne kadar geleneksel medyadaki içerikler belirli bir editöryel süreçten geçse de şiddet unsurlarının görünürlüğüne dair sorunların bulunduğu gözlemlenebilir. Zira medyada şiddet, sosyal medya öncesi geleneksel medya döneminde de tartışma konusu olagelmıştır. Editöryel süreçlerin ya da kontrol mekanizmalarının bulunmasının dahi, medyadaki şiddetin önüne geçemediği söylenebilir.

Yeni medya ortamlarındaki şiddetin görünürlüğünün arttığı göz önüne alınarak, araştırmada, Youtube’da adlı sosyal medya platformunda son zamanlarda popüler hale gelen ve büyük bir izleyici kitlesini kendisine çeken “Kışkırtma” başlıklı videolar incelenecektir. Araştırmada öncelikle medyada görünür kılınan şiddetin türleri tanımlanmış, ardından sosyal medya ve izleyici ilişkisi ortaya konularak araştırmanın örneklemine dâhil edilen videolardaki şiddet biçimleri araştırılmıştır. Böylelikle şiddet unsurlarına sahip sosyal medya içeriklerinin, izleyici üzerinden ne gibi etkileri olacağına dair araştırma ve tartışmalar için gerekli birtakım verilerin sağlanması amaçlanmıştır.

Bu bağlamda; temelde “mizah” amaçlı üretildiği söylenen içerikler olan Youtube’daki “Kışkırtma” videolarının, popülerliğindeki artışın yanı sıra büyük ölçüde şiddet içerdiği göz önüne alındığında, bu tür bir içerik üretiminin nasıl bir dille (görsel ve sözel) kurulduğu, araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacı; sosyal medyada –özellikle Youtube’da- oldukça büyük bir izleyici kitlesine ulaştığı görülen “Kışkırtma” videolarının içerdiği şiddet diline vurgu yapmak, bu tür içeriklerin nasıl popüler hale geldiğinin anlaşılabilmesini sağlamak ve sosyal medyadaki şiddet içeriklerine dair veriler sağlayan bir araştırma olarak literatüre katkı sağlamaktır.

Araştırmanın varsayımı, sosyal medya paylaşımlarının şiddet diline sahip olmasının ve fiziksel ya da sözel şiddet unsurları barındırmasının, izle-

yici çekmede etkin bir yöntem olduğu ve buna paralel olarak da popüler bir içerik türü haline geldiğidir.

Araştırmanın önemi, sosyal medya ve şiddet konulu araştırmalar arasında, şiddet içeriğinin nasıl bir görsel dille ortaya konulduğunun anlaşılmasını sağlayacak nadir araştırmalardan biri olmasının yanı sıra, izleyicinin şiddet içeriğiyle olan etkileşimini tartışmaya açacak bir çalışma olmasıdır.

Araştırmanın evrenini, Youtube’daki “Kışkırtma/Challenge” başlıklı videolar oluştururken, örneklemini ise Türkiye’de yayınlanmış “Kışkırtma” videoları arasından en popüler olan ve en çok izlenen beş tanesi oluşturacaktır. Söz konusu videolar ise, Youtube’da yapılacak “Kışkırtma” başlığını taşıyan videoların taranması ve Türkçe dilinde en çok izlenenlerin tespit edilmesiyle seçilecektir. Ayrıca seçilecek videoların, aynı Youtube kanalına ait olmamalarına dikkat edilecektir.

Medya ve Şiddet

Şiddetin medyada nasıl görünürlük edindiğini araştırırken, öncelikle ne tür bir şiddetten bahsedildiğini anlayabilmek önemli olacaktır. Dolayısıyla ilk olarak şiddetin, insan için ifade ettiklerine bakmak gerekmektedir. Diğer yandan, şiddetin tanımını yapmanın zorluğunu da unutmamak gerekir. Schlesinger, şiddeti tanımlamanın hiçbir şekilde şiddetin incelenmesi ve analiz edilmesi için bir protokol önermekle aynı şey olmadığını belirtir. Herhangi bir şiddet tanımı üzerinde mutabakata varılabilir ancak bunun ardından gelecek kategorileştirme ve kanıtları toplamak için gerekli metod konusunda anlaşmazlıklar devam edecektir (1994, s.34). Bu yüzden, araştırmada yapılacak analize uygun olan kategori ya da kodları sağlaması muhtemel tanımlar üzerinde durmak faydalı olacaktır.

Erich Fromm şiddeti, başka bir insana, hayvana ya da cansız nesneye zarar veren ya da bunu amaçlayan türden davranışlar olarak tanımlar. Bunun yanında şiddeti, “saldırganlık” olarak adlandırmanın daha doğru olacağını da belirtmektedir. “Saldırganlık” sözcüğünün belirsiz anlamlarda kullanılması, bu konudaki zengin yazında büyük karışıklıklar yaratmıştır. “Saldırganlık” sözcüğü, (kötü nitelik taşımayan) biyolojik bakımdan uyarlanabilir saldırganlık ile gerçekten kötü olan insan saldırganlığı arasında bağlantı kurmak için uygun bir köprü görevi yapmaktadır (1993, s.15-16)”.

Biyolojik olarak güdülenen saldırgan davranış, insanın hayati tehlikelere karşı gösterdiği tepki sonucunda ortaya çıkan türden bir saldırgan davranış olarak görülebilir. Diğer yandan medyada da sıklıkla gösterilen saldırgan davranış biçimlerinin, biyolojik olarak güdülenenden ziyade, zalimce olarak adlandırılan ve insanın, yaşamına tehdit olarak görebileceği bir durum söz konusu değilken, yalnızca karşı tarafa zarar vermeyi hedefleyen türden saldırganlıklar olduğu söylenebilir. Bu temel şiddet biçimlerinin yanında, hedefi karşı tarafa doğrudan zarar vermek olmayan, farklı arzu ve amaçlarla güdülenen şiddet biçimleri de mevcuttur (Fromm, 1993, s. 238).

Söz konusu şiddet biçiminin en bilinen çeşitlerinden biri, yalandan-saldırganlık olarak adlandırılır. Yalandan-saldırganlık, zarar verebilen ancak böyle bir amaç taşımayan saldırgan hareketlerdir. Bu tip saldırganlığın en açık örneği, kaza niteliği taşıyan, kasıtsız saldırganlıktır. Yalandan-saldırganlığa benzerlik gösteren diğer bir şiddet biçimi ise, oyunsal saldırganlıktır. Bu tip şiddetin amacı beceri sergilemektir. Yıkıma uğratmayı ya da zarar vermeyi amaçlamaz ve nefretle güdülenmez. Fromm, en önemli yalandan-saldırganlık olayı olarak, kendini kabul ettirme tutumunun karşılığı olan saldırganlığı göstermektedir. Bu, İngilizce karşılığı olan "aggression" sözcüğünün kökünün sözlük anlamı olan saldırganlıktır; bu sözcüğün kökü, ad gradi'den gelen aggredi'dir ve anlamı "ileriye doğru hareket etmektir (1993, s.238-240)". Diğer bir deyişle, eylemin yöneldiği kişi veya nesneye karşı hareket etme, üstünlük kurma ya da beceri gösterme amaçları güden bir saldırganlık biçimidir.

"Bütün bu yapıtlar temelde aynı savı içermektedir: savaşta, suçta, kişisel tartışmalarda ve her türden yıkıcı ve sadistçe harekette açığa çıkan insanın saldırgan davranışı, boşalma yolları arayan ve kendini açığa vurmak için uygun bir durumun doğmasını bekleyen, kalıtsal olarak programlanmış doğuştan bir içgüdüden kaynaklanır (Fromm, 1993, s. 20)". Özellikle savaş unsurunda gözlemlenen kolektif şiddetin ise, temelde insanın doğasındaki bu içgüdülerden beslenmediğini ve farklı unsurlarla toplumlarda genel geçer düşünceler haline getirilebileceğini düşünmek yanlış olmaz. Bu aşamada, toplumlarda kolektif şiddet duygusunu uyandıran ve belki de harekete geçiren önemli kurumlardan birinin medya olduğu söylenebilir. Medya, kitle iletişimini sağlamada bulunduğu konum sayesinde toplum üzerinde büyük etkilere sahip olabilmektedir. İletişim kuramları ve araştırmaları tarihinde bu etkilerin ne denli güçlü olabileceği ve özellikle siyasal iktidarlar

tarafından ne şekillerde kullanılabildiğine ilişkin çalışmalar mevcuttur. Dolayısıyla medyada yer alan şiddetin de ne gibi etkiler doğurabileceğini tartışan eser sayıda araştırma bulunabilmektedir.

Medyada şiddet araştırmalarına dair literatür incelendiğinde, bu konuda iki farklı yaklaşımın benimsendiği görülmektedir. İlk yaklaşım, medyadaki şiddet içeriğinin izleyici üzerindeki etkilerine odaklanırken, ikinci yaklaşımda ise medyada gösterilen şiddetin içeriğine dair incelemeler bulunmaktadır. Potter, söz konusu iki yaklaşımın şiddet araştırmalarının teorileştirilmesinde bir dengesizliğe sebep olduğunu savunur. Ona göre, bu araştırmalarda etkiler bileşeni teori ve araştırma açısından zengin bir literatür sunarken, içerik modeli nitelikli araştırmalara sahip olsa da teori ve araştırmaların sayısı bakımından göreceli olarak zayıf durumdadır. Dolayısıyla, içerik oluşturma bileşeni içerisinde, şiddetin neden her türlü televizyon anlatımında sıkça kullanıldığını ve bu anlatıların neden televizyon ve film dünyasının tüm yelpazesinde oluşturulduğunu açıklayan teorilere ihtiyacımız bulunmaktadır. İçerik bileşeni içinde, şiddetin anlatı modellerini açıklayan ve bireysel özelliklerin yaygınlığına odaklanan araştırmaların ötesine geçen teoriler geliştirilmesi gerekir (1999, s.23-24). Medyada yer alan şiddete dair çalışmaların büyük çoğunluğunun televizyona dair olduğu görülmektedir. Ancak günümüzde, yeni iletişim teknolojileriyle birlikte bu araştırmaların diğer iletişim araçlarına da genişletilmesi gerektiği söylenebilir.

Medyada sunulan şiddet, yalnızca televizyona indirgenemez. Şiddet, medyada her zaman yer bulmuştur ve artan bir şekilde bu yerini de korumaktadır. Medyada sunulan şiddete, televizyon örneğinde yapılan araştırmalarla dikkat çekilmiştir. Dolayısıyla bugün, medyada sunulan şiddet denilince ilk akla gelen televizyondur. Diğer yandan, sorunu televizyonla sınırlı tutmak, medyadaki şiddete olan ilginin yetersiz kalmasına sebep olacaktır (Özer, 2010, s. 17-18). Yeni medya ortamlarında yer alan içeriklerdeki şiddet unsurunu, televizyon örneğinde yapılan çalışmalara benzer şekilde incelemek mümkündür. Bu ortamlarda yapılacak incelemelerde de öncelikle şiddetin tanımlanması ve kodlanmasıyla elde edilecek verilerin içerik analizini yapmak ve hatta televizyondan ne ölçüde farklı bir şiddetin sunulduğunu ortaya koymak, literatüre katkı sağlayacak türden bir araştırma olacaktır.

Potter’ın, medyada şiddet araştırmalarına dair yaptığı çalışmadaki bulguları, dört kategoride listelenmiştir: (a) televizyon dünyasında şiddetin

varlığı, (b) şiddet içeriğindeki karakterlerin profilleri, (c) şiddet içeren portrelerin bağlamı ve (d) Birleşik Devletler dışındaki ülkelerdeki kalıpların örnekleri (1999, s.47). Bu çalışmada yürütülecek olan araştırmada bu bulgulardan farklı olarak, televizyon dünyasındaki şiddetin varlığı yerine yeni medya ortamındaki şiddetin varlığına dair bulguların incelenmesi mümkün olacaktır. Ancak, Potter'ın da çalışmasında yaptığı şekliyle şiddeti kodlamak, bu çalışmanın da önceli olmuştur.

Bazı terimler (saldırganlık, çatışma, suç ve anti sosyal davranış gibi) bazen araştırmacılar tarafından şiddete eşanlamlı olarak kullanılır ve bazen şiddete ilişkin veya onunla örtüşen kavramları ifade eder. Bu bölümde, bu terimler birkaç nedenden dolayı bir küme olarak kabul edilecektir. Öncelikle, literatür incelendiğinde, bir karakterin bir başkasına zarar vermesine neden olan veya kazayla yaratacağı bir dizi davranış oluşturduğunu görebiliriz. Dolayısıyla, bu kümedeki davranışlar olumlu ya da sosyal davranışlardan ve tarafsız davranışlardan ayrılmaktadır. Bilim adamları arasında farklı eylem türleri arasındaki zararlı etkinin derecesi ve bu nedenle belirli eylemlerin "şiddet içeren" etiketini garanti ettiği şeklinde değerlendirilmesinin gerekip gerekmediği konusunda meşru bir tartışma da vardır (Potter, 1999, s.64-65). Potter, medyada şiddet şemasını, iki şiddet türünde iç içe geçmiş 43 seviyeyi içerecek şekilde revize etmiştir: sözel ve fiziksel. Şiddet türü için kodlama kategorilerinin sıralı olması durumunda, araştırmacılar örnekleme yer alan portrelerdeki farklılıkların göreceli ciddiyet konusunu ele alabilir (1999, s.196).

Medyada yer alan şiddet konusunda yapılan araştırmalarda, özellikle de içerik analizini kullanan çalışmalarda sıklıkla kullanılan ve bu alana dair literatürde önemli bir yeri olan Gerbner'in "Yetiştirme Kuramı", önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Gerbner'in, yine özellikle Amerika'da yayınlanan televizyon içeriklerine dair yaptığı şiddet araştırmalarında vardığı sonuçlarla ortaya koyduğu kuram, arkasından gelen birçok araştırmada kullanılır hale gelmiş bir kavramsal çerçeve sunmaktadır.

Ömer Özer'e göre Gerbner, Kültürel Göstergeler Projesi olarak bilinen ekolüyle, hem eleştirel hem de geleneksel iletişim araştırmalarının yaklaşımından esinlenmiş ve etkilenmiştir. Pozitivist yöntemlerle çözümlemeler yapan Gerbner, kitle iletişiminin sosyal ve kültürel etkileri hakkında geleneksel söylemin yapısını değiştirmeye çalışmıştır. İzleyiciyi pasif olarak konumlandıran ve medyanın yalnızca propaganda yönüne odaklanan gele-

neksel güçlü etkiler araştırmalarına karşı, medyanın etkilerinin çözümlenmesini aşırı bilimsellik ve pozitivismden uzaklaştırma çabası dikkat çekmektedir. Özer’in belirttiği üzere, Gerbner ve çalışma arkadaşları, televizyonda sunulan şiddetin belli saldırganlık tutumlarına olan katkısından ziyade rekabet halindeki iktidar mücadelesini sergilediğini ve bu mücadelenin yaşamlarının neredeyse tüm görünümünde insanların kültürel dünya görüşünü etkilediğini düşünmektedirler. Gerbner’in araştırmaları, televizyon üzerine çözümlenmelere dayanmaktadır. Zira televizyonun öncelikleri belirlemedeki etkisi yetiştirmeyi sürekli kılması gibi nedenlerden dolayı, anaakım araştırma biçimleri televizyonun kültürel etkilerini ortaya koymak için uygun görünmemektedir. Özer’in aktardığına göre Gerbner’in araştırmalarında televizyonun, izleyicilerin dünya görüşü ve otorite karşısındaki konumu üzerinde, geleneksel araştırmaların konusu olan diğer medya araçlarından farklı bir konumda olduğunu varsayılmıştır (2004, s.4-6).

Televizyonda temsiller, insanların ne düşündüğünün veya ne yaptığının temel belirleyicileri değildir. Ancak, büyük toplulukların uzun süre boyunca emdikleri şeylere en yaygın, kaçınılmaz, ortak ve merkezi olarak yönlendirilen kültürel katkılardır. Bu, kontrollerin ev ve toplumdan birkaç ulusal ve uluslararası güç merkezine kaydırılmasını temsil eder. Yetiştirme analizi bu "dersleri" değerlendirmeye çalışır. Televizyonla daha fazla zaman geçirenlerin, gerçek dünyayı, en yaygın içeriği şiddet olan televizyon dünyasının ortak ve tekrarlayan özelliklerini yansıtan şekillerde algılayan, daha hafif izleyicilerin muhtemel olup olmadığını araştırmaktadır (Gerbner, 1994). Gerbner’in televizyonla daha fazla zaman geçiren bir topluma dair yaptığı çalışmalardan hareketle, günümüzde yeni medya ortamlarının yükselen kullanım oranları da düşünüldüğünde, bu ortamlarda kendine yer bulan şiddet unsurlarının birey ve toplum üzerinde televizyon içeriğiyle benzer etkilere sahip olacağı düşünülebilir.

Gerbner’in, televizyondaki şiddete dair yaptığı çalışmalarda kullandığı yöntemlerden biri olan mesaj sistem çözümlenmesi, burada yapılacak olan içerik analizine benzer özellikler taşımasının yanında, aynı zamanda bulgularıyla da bu çalışma için ışık tutacak niteliktedir. Gerbner’in uyguladığı mesaj sistem çözümlenmesine göre, “bir mesaj (ya da mesaj sistemi), kendisinin anlamlı bir şekilde algılanması için gerekli anlamın bilincini yetiştirir (Özer, 2004, s. 56)”. Mesaj sistemini ise, sıklıkla tekrarlanarak kalıcı halen gelen mesajlar bütünü olarak açıklamak mümkündür.

Gerbner'in mesaj sistem çözümlemesi Amerikan şebeke televizyonlarında hafta içi ve hafta sonu yayınlanan dramatik program örneklerinin her yıl gözlemlenip, kaydedilmesinden oluşmaktadır. Gerbner ve arkadaşları, dizi ve programları tek tek inceleyip, içerik çözümlemesi yaptıktan sonra, televizyon yoluyla oluşturulan dünyanın karakterlerine ve demografik özelliklerine bakarak bu dünyanın gerçek dünyayı yansıtmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Gerbner ve arkadaşlarının araştırmaları, televizyonun şiddeti olgunlaştırdığı, sıradanlaştırdığı ve toplumsal gruplar üzerinde bir tehdit unsuru olması gibi bir olguyu gündeme getirdiği sonucunu ortaya koymuştur (Gerbner'den akt., Işık, 2012, s. 92).

Sosyal Medya

Sosyal medyanın, medya teknolojilerinin geldiği noktada, son kitle iletişim aracı olma konumuna gelmiş olduğu söylenebilir. İlk olarak internetin ortaya çıkmasıyla birlikte, diğer kitle iletişim araçlarını da etkileyen bir dönüşümün başladığını görülebilmektedir. Sosyal medya ise, bu yeni iletişim çağının, internet ve bilgi çağının vardığı son nokta olarak dikkat çekmektedir. Dolayısıyla sosyal medyanın, son yıllarda bir kitle iletişim aracı olarak ulaştığı güç ve eriştiği kitlenin büyüklüğü göz önüne alındığında, bu aşamaya nasıl geldiğini irdelemek çalışma açısından faydalı olacaktır.

Mutlu Binarık'ın belirttiği üzere, günümüzde giderek yaşamın her alanında yaygın kullanım olanakları bulan ve farkında olunmasa da yaşam pratiklerini köklü bir şekilde dönüştüren, toplumsal yaşamın gerekleri nedeniyle kullanım yoğunluğu her geçen gün artan, hatta bedenlerimizin bir uzantısı haline gelen bilgisayar, internet ortamı, cep telefonları, oyun konsolları ve dahası, diğer bir deyişle tüm bu dijital teknolojiler yeni medya başlığı altında toplanabilir. Bu yeni medyanın, geleneksel medyadan ayırt edici özelliği etkileşimli ve multimedya biçimine sahip olmasıdır. Dijital kodlama sistemine sahip oldukları için, çok fazla miktarda enformasyonu aynı anda aktarabilirken, kullanıcının geri dönüşümde bulunabilmesine de olanak sağlarlar. Bu yeni teknolojiler, bilginin düz çizgisel iletiminden hipermetinselliğe geçilen bir çağı da müjdelediği söylenebilir (2007, s.21).

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler, yeni sorular ortaya çıkarmakta ve kişilerarası, kitlesel ve akran iletişiminin etkileşimi hakkında eski sorulara yön vermektedir. Kitle iletişim araçlarının ve kişilerarası süreçlerin etkileşimi-

mi hakkındaki sorular ise tamamen yeni değildir. Yine de yeni iletişim teknolojileri, kitlesel ve kişilerarası süreçlerin gözden geçirilmiş bir görüşünü talep ediyor. Yeni teknolojiler, kişilerarası ve kitle iletişim olayları ve/veya iletişimcilerin yeni sistemler kullanarak üstlendiği roller arasındaki sınırları bulanıklaştırır. Eski ve yeni medyanın “yakınsamasının” geleneksel olarak ayrılmış süreçler üzerine yeni ve birleşik bakış açıları talep ettiği iddia edilmektedir (Walther vd., 2011, s.17).

İnternetin ilk yıllarında, geleneksel medya ile bu yeni iletişim aracının yakınsanmaya çalışılması, literatürün doğal bir tepkisi olarak görülebilir. Ne var ki internetin, ortaya çıkıp gelişmeye başladıkça, daha fazla ve daha geniş biçimde kullanım olanaklarına sahip oldukça, onun kitle iletişiminin ve etkileşimin doğasını değiştirdiğinin göz ardı edilemez hale geldiği söylenebilir. Gündelik yaşamın bu denli içine girmeyi başarmasının ardından, internete ve gelişimine ilginin artması da kaçınılmaz hale gelmiştir.

Halil Nalçaoğlu’nun da belirttiği gibi, giderek daha görsel bir hal alan internet, günümüzün egemen medyası haline gelmiştir. Alaycı bir biçimde “dot.com girişimi” olarak adlandırılan yapı, Web 2.0’ın kendine sağlam bir yer edinmesiyle çöküşe uğramış ve internet görseelliğinin kipi ve kullanım biçimleri değişmeye başlamıştır. Kimilerince “devrim” olarak adlandırılan bu değişimle gelen yeni görsellik kipi, bireysel benlikleri öne çıkarmış ve geleneksel medyanın mesaj üreten ve mesajı alan taraflar arasındaki aralığı daraltmaya başlamıştır (2007, s. 46).

Pek çok önemli kavram gibi, Web 2.0 da kesin bir sınıra sahip değil, aksine çekimsel bir çekirdeğe sahip. Web 2.0’ı, web ilkelerinin bir kısmını veya tamamını gösteren, bu çekirdeğe göre değişen bir mesafedeki gerçek bir “sitelerin güneş sistemini” birbirine bağlayan bir dizi ilke ve uygulama olarak görselleştirebilirsiniz (O’Reilly, 2007, s. 18-19). O’Reilly’nin bu tanımından hareketle, Web 2.0’ın birçok farklı konseptin ve farklı türden içeriğin bir arada bulunduğu tekil internet siteleri, tekil platformlar olarak düşünmek mümkündür. Sosyal medyanın yükselişi de Web 2.0 ile birlikte gerçekleşmiştir. Web 2.0’ın, tam olarak sosyal medyanın bireylerin yaşamına bu denli girişinin temel taşı konumunda olduğunu söylemek mümkündür.

Sosyal medya platformlarının kullanıcılarına sağladığı imkânlar, sıradan bireylerin yaşamlarını, çevrelerinde meydana gelen oluşumları, değişimleri ve ilişkilerini anında toplumla paylaşabilmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda bilginin paylaşımında, haberin yayımında ve mahrem alanların ka-

muya açılmasında da görselliğin yeniden inşası sosyal medya ile mümkün olmuştur. Bu noktada tartışılması gereken tek sorun haberin ya da bilginin güvenilirliği değil, mahremiyet sınırlarının aşılması da olacaktır. Görselliğin yeniden inşa edildiği bu dijital çağda, sıradan bireyler de tıpkı ünlü kişilerde gördüklerine benzer şekilde, mucizevi yaşam biçimlerine sahip olduklarını, kendi mahremiyetlerini çeşitli biçimlerde kamuya açmaktan sakınmamaya başlamışlardır. Bunun yanında, takipten de öte gözetlenmenin bir ihtiyaç haline geldiği yeni bir anlayış da ortaya çıkmıştır. Gözetlemenin, gündelik yaşamın normal bir parçası haline gelmesiyle, gözetlenmenin denetim ve baskısından tamamen kendini sıyırdığını düşünen birey için sosyal medya ortamı, başarıya ulaşmakta atılabilecek en kolay ve sağlam adım olarak görülmeye başlanmıştır. Merakın ve narsisizmin dışavurumunda en belirgin yansımaların görüldüğü bu dönemde, önceleri kamu yararı adına geleneksel medya organları da dâhil olmak üzere kişisel mahremiyete önem verildiği ve bu konudaki ihlallerin üzerine gidildiği yapı son bulmuştur. Bunun yerine mahremiyetin kişisel rıza ve kamusal bir gözetlemeye açıldığı ve bunun toplum içerisinde var olmanın ön koşulu haline geldiği bir yapıya geçilmiş ve böylece benlik kavramı da eski önemini yitirmiştir (Gezgin, 2017, s. 15).

Günümüzde internet insanların zamanlarının büyük çoğunluğunu geçirdiği bir yaşam haline gelmiştir ve yeni bir topluluk türü olan sanal toplulukları ortaya çıkarmıştır. Sosyal bilimlerde yeni sayılabilecek bu kavram, bir ilgi, sorun ya da tutkuyu paylaşan, düzenli olarak karşılıklı etkileşim içine giren ve böylece bilgi ve deneyimlerini derinleştiren, diğer bir deyişle kolektif paylaşımı öğrenen insanların oluşturduğu gruplar olarak tanımlanmaktadır (Tatlı, 2016, s.16). Bu sanal toplulukların ortaya çıkışı ve benlik sunumunun değişen görünümüleriyle birlikte sosyal medya, yeni bir dijital kültürün doğmasına öncülük etmiş ve literatürde bu konuya dair tartışmaların odağında da bu dijital kültür yerini almaya başlamıştır.

Bu dijital kültür tartışmasının altında, çeşitli bileşenlerin veya unsurların "yeni" olarak kabul edilip edilemeyeceği hususunun ötesinde bir görünüm vardır. Dijital ortamlardaki davranışlar ve beklentiler ilk bilgisayarın çevrimiçi olduğu anda ortaya çıkan yepyeni bir olay değildir. Ticari ya da yaratıcı toplulukların ya da açık kaynaklı haberlerin ve bilgilerin üretimi ve tüketimine özel, dijital kültürün temel bileşenleri de değildir. Bu düşünceler bağlamında, "indymedia"nın (Web platformlarında haberin ve bilginin ya-

yıldığı ortamlar) haber ve bilginin üretilmesi ve yayılması için bir platform olarak hizmet eden bir tür gazeteciler topluluğunu olduğunu düşünmek mümkündür (Deuze, 2006, s. 64-65).

Dijital kültürü açıklayan bileşenlerin “yeni” olup olmadığı sorusu ayrı bir tartışmanın konusudur. Bu bileşenler –medya katılımı, iyileştirmesi ve sosyal medya karşısında içeriğin kullanıcı tarafından üretilmesi olgularında bilgisayar ve internet hayatlarımıza girmeden önce de vardı. Lesig’in belirttiği üzere (2004, s. 194), dijital teknolojilerin patlamasına tanık olmaktayız ve bu teknolojiler hemen herkesin içeriği ele geçirmesini ve paylaşmasını olanak tanımaktadır. Diğer yandan, içeriğin ele geçirilmesi ve paylaşılması, aslında insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Dolayısıyla bu, aslında bizim iletişim kurma ve öğrenme sürecimizdir. Ancak dijital teknolojilerin aracılığıyla bilginin içeriğinin ele geçirilmesi ve yayılması, bu süreci farklılaştırmaktadır. Söz konusu dijital kültürün önemli bir parçası olan “katılım”, özellikle Web 2.0’la ve bunun uygulamalarının kullanıcının katılımına imkân sağlayan araçlarıyla birlikte artış gösteren bir olgu haline gelmiştir (Karakulakoğlu, 2012, s. 33-34). Bu katılım bileşeninin yükselişiyile birlikte izleyici, yayıncı ve dağıtımçı tanımlarının arasındaki sınırların da giderek bulanıklaştığı görülmektedir.

Yirminci yüzyıl, mesajların bir noktadan diğerine geniş bir dağılımına izin veren iletişim sistemlerinin kullanılmasına tanıklık etti, önce analog bilginin elektrifikasyonu, ardından dijitalleştirme yoluyla uzay ve zamanı fethetti. Film, radyo ve televizyonda az sayıda yapımçı, çok sayıda tüketiciye bilgi gönderdi. “Superhighway” bilgisinin yeni tanımı ve uydu teknolojisinin televizyon, bilgisayar ve telefonla entegrasyonu, yayın modeline alternatif olarak, ciddi teknik kısıtlamaları ile tamamen yeni bir yapılandırma olan çoklu üreticilerin/dağıtıcıların/tüketicilerin ve bu terimler arasındaki sınırların yıkıldığı iletişim ilişkilerinin yeni bir sisteme olanak vermesi çok muhtemeldir (Poster, 1995, s.3).

Geleneksel medyanın izleyiciyi doğrudan etkilediği dönem günümüzde sona ermiş, yerini internet ve sosyal medyanın etki dönemine bırakmıştır. 2. Dünya Savaşı’nda nasıl radyonun belirleyici bir rolü olmuşsa, bugün de sosyal medyanın belirleyici rolü söz konusu hale gelmiştir. Dolayısıyla sosyal medya, son derece güçlü bir silah konumu da kazanmıştır. Sosyal medyanın en büyük platformlarından biri de Youtube’dur. Youtube, pek çok özelliği içerisinde barındırmakta ve özellikle insanların düşüncelerini payla-

şabildiği, kendilerini ifade edebildiği platformlar içerisinde en güçlülerden biridir. Facebook ya da Twitter'da da yapılan paylaşımlar takipçi ve arkadaşlar dışında dünyaya kolayca yayılabilirken, aynı zamanda bu platformlardaki paylaşımların bir kısmını Youtube videoları oluşturur. Youtube, bu özelliğiyle dünyanın her yerinde kanaat oluşturma özelliğine sahiptir ve insanları etkileme potansiyeli de yüksektir. İnsanları meşhur eder ya da ifşa eder, kurumları yüceltir ya da yıkar, tüm dünyaya gerçekleri yayabilir ya da tüm dünyayı kandırabilir (İç, 2017, s. 68).

Sosyal medya platformları içerisinde en çok kullanılanlardan biri olan Youtube'un, kamuoyu oluşturma ve kamuoyunu etkilemede ne denli güçlü olduğu görülebilmektedir. Özellikle içerik üreten kullanıcılar için, maddi gelir kazanma fırsatı dâhilinde, ne kadar fazla kullanıcı/izleyiciye ulaşırsa kazanç da o denli artmaktadır. Bu yüzden üreticinin, daha fazla izleyiciye ulaşmak için kullandığı yöntemler de çok çeşitlilik göstermektedir.

Youtube'da kalıcı içerikler üretmek, videoların izleyiciler tarafından çokça izlenerek popüler hale gelebilmesini sağlamak için, içeriklerin hazırlanmasında belli başlı yöntemler kullanılmaktadır. Dikkat çekici başlıklar oluşturmak, özgün olmak, telif hakkını göz önünde bulundurarak gereken bilgilerin kaynaklarını göstermek, içerik yayın planlaması yapmak, gönderi zamanını iyi belirlemek, görsel zenginlik oluşturmak için fotoğraflar, çizimler, video-grafikler kullanmak, etiket-anahtar kelime kullanmak, ayrı içerikleri konularına göre oynatma listelerine bölmek, farklı kurgu teknikleri kullanmak gibi birçok etmen içerik oluşturmada kullanılan temel yöntemler olarak dikkati çekmektedir (İç, 2017, s.76).

Yöntem

Araştırmanın yöntemi, araştırmanın amacına yönelik olarak içerik analizi olarak belirlenmiştir. Bir içerik analizi, desenleri, temaları veya yargıları belirlemek amacıyla belirli bir malzeme gövdesinin içeriğinin ayrıntılı ve sistematik bir incelemesidir. İçerik analizleri genellikle kitaplar, gazeteler, dergiler, yasal belgeler, filmler, televizyon, sanat, müzik, insan etkileşimlerinin videokasetleri, konuşmaların transkriptleri ve internet blogları ve bülten panosu yazıları dâhil olmak üzere insan iletişimi formları üzerinde yapılır. Genel bir kural olarak, içerik analizi oldukça sistematiktir ve süreci mümkün olduğu kadar objektif hale getirmek için önlemler alınmasını ge-

rektir. Neredeyse kaçınılmaz olarak, bir içerik analizinde en önemli adımlardan biri, çalışılan materyalde bulunan her bir karakteristiğin sıklığını sıralamaktır (Leedy ve Ormrod, 2010, s. 148). Buradan hareketle, örneklerdeki videoların içerik analizinin yapılabilmesi için şiddet içerikleri kodlanacak, böylece şiddet içeren görüntülerin sıklığı ve videolarda ne oranda yer aldıkları belirlenebilecektir. Bu sayede şiddet içeriğine dair içerik analizinin yapılması kolaylaşmış olacaktır.

İçerik analizinde, araştırmacılar sosyal iletişim ürünlerini incelerler. Genel anlamda, bunlar yazılı dokümanlar veya kaydedilmiş sözlü iletişim transkripsiyonlarıdır. Daha geniş kapsamlı olarak tanımlamak gerekirse, içerik analizi “metinlerden (ya da diğer anlamlı içeriklerden) kullanım bağlamlarına, tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmak için kullanılan araştırma tekniğidir” (Krippendorff, 2013, s. 19). Bu bakış açısına göre, fotoğraflar, videolar veya “okunabilen” diğer maddeler -asında herhangi bir nitel veri-içerik analizi için uygundur (Berg ve Lune, 2015, s. 384).

Bu araştırmada, öncelikle örneklem olarak belirlenen videolardaki şiddet unsurları, sözel dil kullanımı olarak “sözel şiddet” ve görsel olarak sunulan “fiziksel şiddet” kategorileri içinde sayılmış; ardından bu kategorilere göre kodlanan unsurlar, nitel bir içerik analiziyle incelenmiştir. Sözel şiddet unsurları olarak; argo ve küfürlü ifadeler, aşağılayıcı sözler, tehditler ele alınmıştır. Bu yöntemin kullanılmasındaki amaç, söz konusu videolardaki şiddet unsurlarının nicel olarak belirlenmesiyle, nitel değerlendirme yapılırken bu niceliğin de göz önünde bulundurularak analize yansıtılmasıdır. Çalışmanın amacı olan, bu tür içeriklerdeki şiddetin (hem görsel hem sözel) dilini analiz edebilmek için, kodlamayla ortaya konan nicel verilerin nitel bir içerik analiziyle incelenmesi; uygun bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmada analizi yapılan içeriklerin örneklemini, Youtube’da yapılan “kışkırtma” başlıklı videoların taranmasıyla ve 2018 yılı içerisinde en çok izlenen videoların belirlenmesiyle oluşturulmuştur. “Kışkırtma/Challenge” türünde videolar olarak Youtube’da çokça izlenen içeriklerin arasından seçilen örneklem belirlenirken, her bir videonun farklı bir Youtube kanalına ait olmasına dikkat edilmiştir. Zira, aynı kanalın bu özellikteki içeriklerinde, sıkça tekrarlanan öğelerle karşılaşılacağı öngörülmüştür.

Ocak 2019’da Youtube’da yapılan “kışkırtma” başlıklı aramada, 2018 yılı içerisinde en çok izlenen ve farklı kanalların yayınladığı beş video sırasıyla;

“Çok beklenen psikolojik kışkırtma! (2018)”, “Mc Yaralı Şişman Kışkırtma!! (Kazağını Kestim) (2018)”, “Kışkırtma Değil İntikam! (Kafalar Fatih Yasin) (2018)”, “Kekoları Kerimcan Durmaz Taklidiyle Kışkırtmak! – (Şişeyi Kırıp Boğazıma Dayadı) (2018)”, “Pitbull Ateşi Kışkırttım (Aşırı Derecede Sinirlendi) Pitbull Eğitiminde Son Nokta, aggressive dog (2018)” olarak belirlenmiştir.

Bulgular ve yorumlar

Örneklem olarak belirlenen ve incelenen videolarda, fiziksel şiddet ve sözel şiddet kodlamalarına göre tespit edilen şiddet sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 1: Örnek videolardaki şiddet unsurları

	Fiziksel Şiddet	Sözel Şiddet
Çok Beklenen Psikolojik Kışkırtma	4	54
Mc Yaralı Şişman Kışkırtma	27	25
Kışkırtma Değil İntikam	10	8
Kekoları Kerimcan Durmaz Taklidiyle Kışkırtmak	30	28
Pitbull Ateşi Kışkırttım	0	3

“Çok Beklenen Psikolojik Kışkırtma!”: Kafalar adlı Youtube kanalının videosu, örneklem içinde en fazla izlenen içerik konumundadır. “Psikolojik kışkırtma” adı altında gerçekleştirilen bir kamera şakasıyla, kanalın içerik üreticilerinden birinin, karşısındaki iki kişiyi sözlü tacizlerle kışkırtarak şiddete yöneltmeye çalıştığı bir video olarak dikkati çekmektedir. Yapılan kodlama sonrası elde edilen verilere göre, otuz iki dakikalık video süresince dört defa fiziksel şiddete başvurulduğu, elli dört defa da sözel şiddetin yer aldığı tespit edilmiştir.

Söz konusu videoya dair yapılan içerik analizine göre; öncelikle videonun başlığının, 4.9 milyon aboneye sahip kanalın abonelerine yönelik, beklenti oluşturan türden bir başlık olduğu görülmektedir. Büyük harflerle verilen videonun başlığının beklenti oluşturmalarının yanında dikkat çekmek amaçlı kullanıldığı söylenebilir.

Videonun içeriğinde gerçekleştirilen “şakanın” ise, içeriğin taraflarında bulunan şaka yapılan kişileri özellikle şiddete yönlendirecek türden ifadelerin kullanılması ve onların göstereceği şiddet içerikli davranışların kayıt

edilmesi amacıyla istenerek oluşturulduğu görülmektedir. Video boyunca sürekli karşı tarafı suçlayan ve aşağılayan “şakacı” kişi de bu şiddet örneklerine dâhil olacak davranışlar sergilemekten kaçınmamıştır.

Videoda görülen, nicelik bakımından üstün sayıdaki (54) sözel şiddet unsurlarının büyük çoğunlunu argo ifadeler ve küfürler oluşturur. Diğer yandan kimi sözel şiddet örnekleri ise, karşısındaki kişiye yönelik tehdit içeren ifadelerdir. “Seni öldürürüm!”, “Gebertirim!”, “Döverim!” gibi cümlelerle bu tehditler örneklendirilebilir.

Diğer yandan, fiziksel şiddet kategorisinde değerlendirilecek davranışlar ise daha düşük sayıda bulunmuştur. Videoda yer alan kişilerin, dört defa fiziksel şiddete başvurdukları tespit edilmiştir. Bunlardan üçü, videoda yer alan kişilerin birbirlerine karşı boğazlama ve itme davranışlarıyla sergilenmiştir. Dördüncü fiziksel şiddet davranışı ise, karşısındaki “şakacı”ya vurmak istemediği için, televizyona yumruk atan kişinin sergilediği davranış olmuştur. Nesneye yönelen şiddetin de bir şiddet biçimi olduğu, Fromm’un saldırganlık tanımında da belirtilmektedir. Diğer yandan, videoda sergilenen şiddet davranışları, Fromm’un belirttiği biyolojik olarak güdülenen türden hayati refleksler değil, zalimce olan ve karşı tarafa alenen zarar vermeyi amaçlayan türden davranışlardır (1993: 15-16).

“Mc Yaralı Şişman Kışkırtma!! (Kazağımı Kestim)”: Enes Batur adlı gencin aynı isimli video kanalının bu videosu, bu tür içeriklerde en çok izlenen ikinci videodur. Videoda Enes Batur, amcasına çeşitli şiddet içeren “şakalar” yapmaktadır. Enes Batur’un, amcasının da şiddetle karşılık vereceği beklentisiyle videoyu çektiğini düşünmek mümkündür. Yirmi üç dakika süren videoda, kodlanan verilere göre; yirmi yedi adet fiziksel şiddet unsuru, yirmi beş adet de sözel şiddet unsuru tespit edilmiştir.

Kafalar kanalının videosuna benzer şekilde, Enes Batur’un videosunun da dikkat çekmek amaçlı büyük harflerle yazılmış bir başlığa sahip olduğu görülebilmektedir. Hatta başlıktaki “şişman” ifadesi, kimilerince hakaret sayılabilecek türden aşağılayıcı bir ifade olduğu da söylenebilir.

Video, Enes Batur’un videonun içeriğini açıkladığı sahneyle açılmaktadır ve Enes Batur, diğer videolarında da sergilediği bir davranış olan, “kamera ya kafa atarak” açılışı yapmaktadır. Daha sonra video içinden şiddet içeren, içeriğin geri kalanının fragmanı niteliğinde çeşitli görüntülerle video devam eder ve bu görüntüler video içerisinde tekrarlanan şiddet görüntüleri olma

özelliği gösterir. Videonun çekilmesinde amaçlanan, kanalın sahibi Enes Batur'un da söylediği üzere, amcasına yapacağı çeşitli "şakalarla", onu "de-lirtmektir".

İçerikteki fiziksel şiddet içeren unsurların büyük kısmı, amcanın Enes'e karşı sergilediği fiziksel müdahalelerde kendini göstermektedir. Video boyunca birçok kez ikilinin boğuştuğu görülür. Amca, Enes'e çeşitli nesnelere vurur, nesnelere dışında da birebir fiziksel müdahalelerde bulunduğu görülür. Enes de amcasının bu davranışlarını daha fazla sergilemesi için onu "kışkırtır"; su ile ıslatır, üzerine limon sıkar, giyeceğini makasla keser, birkaç kez telefonunu yere fırlatır. Görüleceği üzere, birbirlerine karşı birebir fiziksel şiddetin yanında, nesnelere karşı ve nesnelere kullanarak da fiziksel şiddete başvurdıkları görülür. Enes Batur'un da söylediği gibi videonun amacı, içeriğin daha fazla beğeni alması ve daha fazla izleyiciye ulaşabil-mektir. Bu hedefler gerçekleştiğinde, buna benzer içeriklerin üretimine devam edeceğini de söyler.

Sözel şiddet davranışları ise çoğunlukla amcanın sözlü tacizlerinde görülmüştür. Enes'e sürekli "geri zekalı" diye hitap eder. Enes'i, daha fazla onu "kışkırtırsa" daha kötü şeyler yapacağını söyleyerek onu tehdit eder. Diğer yandan Enes de amcasını, ona karşı şiddet davranışı sergilemeye devam ettikçe daha fazla "şakalarını" sürdüreceğini söyleyerek tehdit etmektedir. Dolayısıyla videodaki şiddetin dozajı gittikçe artış göstermeye devam eder. Video boyunca sergilenen bütün bu şiddet eksenli davranışlar, oyun-sal şiddet de denilebilecek türden, karşı tarafı "alt etmeye" yönelik davranışlardır ancak bir yandan zalimce olabilecek, yalnızca karşı tarafa zarar vermek için yapılan davranışlara da sıklıkla rastlanır.

"Kışkırtma Değil İntikam! (Kafalar Fatih Yasin)": Bu kategoride en çok izlenen videoya sahip olan Kafalar kanalının üyelerinin, daha önce "zorla" saçını kestikleri başka bir Youtube kanalı sahibi Burak Güngör'ün bu videosunda, Kafalar kanalı üyelerinden birinin saçını kuaförde yine benzer şekilde zorla kesmeye çalıştığı bir içerik görülmektedir. On bir dakikalık videoda, süresinin diğer videolara göre kısalığıyla da açıklanabilecek şekilde, nispeten az sayıda bir şiddet içeriği tespit edilmiştir. Fiziksel şiddet kategorisine alınabilecek on adet unsur mevcutken, sözel şiddete dair göstergelerin adedi ise sekizdir. Örneklemdeki diğer videolarda da görüldüğü üzere, bu videoda da başlık büyük harflerle atılmış ve dikkat çekmesi sağlanmaya

çalışılmıştır. Örneklemedeki her videonun başlığının bu şekilde kullanılmış olması, ortak bir özellik olarak nitelendirilmeye müsaittir.

Burak Güngör’ün bu videosu, Enes Batur’da görülene benzer şekilde fragman niteliğindeki şiddet içeren unsurların kısaca gösterilmesiyle başlamakta ve video içerisinde de bu şiddet unsurları kendini tekrarlamaktadır. Videonun ilk görüntülerinde Burak Güngör, videonun amacını Kafalar kanalından “intikam” almak olarak açıklamıştır. İntikam söyleminin video boyunca sıklıkla tekrar edildiği görülebilir.

İçerikte tespit edilen on fiziksel şiddet davranışı, büyük ölçüde “intikam” alınan kişinin zor kullanarak saçının kesilmeye çalışılmasıyla karşımıza çıkmaktadır. Bu “zorla” saç kesmeye çalışmalar sırasında sıklıkla boğuşmalar ve bağrışmalar yaşanır. Diğer yandan, sözel şiddet içeren davranışlarla ise karşılıklı tehditler biçiminde karşılaşmıştır. “Seni yaşatmam!”, “Cam çerçeve iner!” gibi söylemler, bu tehditlere örnek olarak gösterilebilir. Bunlar dışındaki sözel şiddetle ise az sayıda argo ve küfürle kayda alınmıştır. Videonun süresinin, önceki çok izlenen videolara göre kısa oluşunun, şiddet içeriğinin sayısında etki sahibi olduğunu söylemek mümkündür.

“Kekoları Kerimcan Durmaz Taklidiyle Kışkırtmak! - (Şişeyi Kırıp Boğazıma Dayadı)”: Angara Bebesi isimli Youtube kanalının bu içeriğinde, videoyu oluşturanlar, tanımadıkları kişilere bir kamera şakası yaptıklarını iddia etmektedirler. Videonun başlığında da görüldüğü üzere içerik, oldukça fazla şiddet içeren bir video olarak dikkati çekmiştir. Henüz videonun başlığında ötekileştirme ve nefret söylemi sayılabilecek ifadeler kullanılmıştır. Toplumun alt kesiminden belli kimselere karşı kullanılan “keko” ifadesiyle kurdukları başlıkta, daha sonra medyatik kişiliğiyle tanınan bir ünlünün ismi kullanılmış ve bu kişinin (Kerimcan Durmaz), eşcinsel oluşuyla bir öteki olarak kabul ettikleri gerçeğiyle, toplumsal cinsiyet kodlarını yeniden üreten bir başlık oluşturulmuştur. Başlığın devamında, parantez içinde verilen açıklama ise videonun şiddet unsurları üzerine kurulduğunu da önceden belirtmişlerdir. Youtube’da en fazla izlenen videolardan birinin, şiddet içerdiği başlığından anlaşılan bir video olması, bu platformun izleyici kitlelerinin ilgi alanlarına dair endişe verici denilebilecek veriler sağlamaktadır.

Videoda şiddete yön veren unsurların büyük çoğunluğunun, eşcinsel kimliğine karşı nefret dolayısıyla gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Ayrıca, toplum tarafından “öteki” etiketine sahip eşcinsel bir kişinin (Ke-

rimcan Durmaz), doğrudan benliğine yönelik de bir önyargı ve ayrımcı düşüncenin temellendiği söylenebilir.

Fiziksel şiddet davranışlarının sayısı, on dakikalık bu videoda otuz olarak tespit edilirken, sözel şiddet ise yirmi sekiz kez kendini göstermiştir. Fiziksel şiddet unsurları, çevredeki nesnelere yönelebildiği gibi (şişe kırmak, taş fırlatmak vb.), büyük oranda videoyu çeken kişilere karşı kullanılmıştır. Darp girişimlerinin yanında, videonun bir kısmında şaka yapılan kişilerce gasp girişiminde dahi bulunduğu tespit edilmiştir. Bu içerik, incelenen örneklem içinde, özellikle fiziksel şiddet biçimindeki şiddetin nitelik olarak en "sert" biçimde kendini gösterdiği videolardan biri olarak dikkati çeker.

Sözel şiddet de fizikselde olduğu gibi, videonun süresine kıyasla oldukça sıklıkla yer bulmuştur. Çoğunlukla argo ve küfür içeren ifadelerle kurulan bu sözlü şiddet ifadeleri, aynı zamanda tehdide varan söylemlerle de desteklenmiştir. Bunun dışında, videoda asıl dikkati çeken, eşcinsel kimliğine yönelik nefret söyleminin sıklıkla tekrarlanmasıdır. Bu sebeple videoyu, örneklem içerisinde nefret söylemine sahip pozisyonuyla ayrı bir noktada konumlandırmak mümkündür.

"Pitbull Ateşi Kışkırttım (Aşırı Derecede Sinirlendi) Pitbull Eğitiminde Son Nokta, Aggressive Dog": Sinan Sağut isimli kanalın bu videosu, profesyonel eğitime sahip olduğu söylenen pitbull cinsi bir köpeğin, videonun sahibine saldırıp saldırmayacağını test ettiklerini söylediği bir videodur. Videonun başlığı, dikkat çekmek amacıyla yazıldığı belli olan türden bir başlıktır, adeta anahtar kelimelerle oluşturulmuştur. Bu, en çok izlenen videolardan biri olmasının sebeplerinden biri olarak gösterilebilir.

Diğer yandan video, örneklem içerisindeki en az şiddet unsuru içeren olması açısından dikkati çekmektedir. Başlıktan beklenildiği üzere, çok fazla şiddet içeriği bulunamamıştır. Yalnızca üç adet sözel şiddet örneğine rastlanmıştır. Bu örnekler de, videoyu çeken kişinin, içeriğe konu edinilen hayvana karşı kullandığı ifadelerde yer almaktadır. Ancak, videoda görsel ve işitsel olarak kodlanabilen şiddet unsurunun az olması, bu tarz bir videonun şiddet içermeyeceği anlamına da gelmemektedir. Zira videonun sahibinin ve hayvanın sahibinin de belirttiği üzere, tehlikeli olabilecek unsurlar içerir. Yaralanmalara sebep olabilecek tehlikeler içeren video, aynı zamanda hayvan istismarına da sebep olabilir. Hayvanların, tehlikeleri göz önüne

yeterince alınmadan ve önlem alınmadan bu ve benzeri içeriklere konu edilmesi, üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur.

Sonuç

Çalışmada, Youtube video içerikleri arasında son dönemlerde popülerliği gittikçe artan “Kışkırtma/Challenge” videolarındaki şiddet öğeleri incelemeye tabi tutulmuştur. Buna paralel olarak araştırmanın problemini, “milyonların” izlediği söz konusu içeriklerde bulunan şiddet unsurlarının nasıl bir dille kurulduğu oluşturmuş ve bulgular bölümünde tartışılmıştır. Literatür taramasında, medyada şiddet araştırmalarının ne yönde geliştiği ve sosyal medya platformlarının günümüzde yeni medya çağının ne denli güçlü bir aracı olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın amacına yönelik olarak ise, veriler değerlendirilirken nitel bir içerik analizine tabi tutulmuş, bunun için de medyadaki şiddetin görünümleri sözel ve fiziksel şiddet kategorilerinde kodlanmıştır.

Taranan içerikler arasında en çok izlenen “kışkırtma” videosunda dört fiziksel, elli dört sözel olmak üzere toplam elli sekiz; ikinci videoda yirmi yedi fiziksel, yirmi beş sözel olmak üzere toplam elli iki; üçüncü videoda on fiziksel, sekiz sözel olmak üzere toplam on sekiz; dördüncüsünde otuz fiziksel, yirmi sekiz sözel olmak üzere toplam elli sekiz; beşincide tamamı sözel şiddet içeren toplam üç; altıncıda dokuz fiziksel, iki sözel olmak üzere toplam on bir; yedincide dört fiziksel, bir sözel olmak üzere toplam beş; sekizinci videoda ise on dört fiziksel, on dört de sözel olmak üzere toplam yirmi sekiz şiddet unsuruna rastlanmıştır.

Sonuç olarak, elde edilen bulgulara göre Youtube’da en fazla izlenen “kışkırtma” videolarının çoğunluğu, içeriğini şiddeti temel alarak kurmaktadır. Örnekleme ele alınan sekiz videodan beşinde ciddi sayılabilecek ölçüde şiddet içeren unsurlara rastlanmıştır. Diğer üç video ise tehlikeli denilebilecek ya da hedef kitesinden ötürü kötü örnek oluşturabilecek davranışlara sahne olmaktadır. Diğer yandan, özellikle iki videoda bulunan ötekileştirici söylemlerin ve nefret söylemlerinin bu içeriklere dair endişe verici bulgular olarak dikkate alınması gerekmektedir. Youtube sosyal medya platformunda, ortalama beş milyon izleyiciye ulaşan bu içeriklerde şiddetin bu denli yer aldığı düşünüldüğünde, ciddi sonuçlar doğurabilecek bir alanla karşı karşıya olduğunu düşünmek yanlış olmaz.

İzlenme sayılarıyla birlikte ulaştığı kitlenin büyüklüğü düşünülüğünde, Youtube platformunda yer alan içeriğin nasıl etkileri olacağını tartışmaya açmak ve benzer konulu araştırmalar için veriler sağlamak, medyada şiddet çalışmaları ve araştırmaları için önem arz etmektedir. Bu alana dair yapılan çalışmaların, genellikle televizyon odaklı olması, gelenen yeni medya çağında alandaki eksikliği hissettirir niteliktedir. Sosyal medyanın, günümüz insanının gündelik hayatıyla bu denli iç içe olması, onun etkilerine dair araştırmalara ya da bu platformlarda üretilen içeriklerin doğasına ilişkin araştırmalara motivasyon sağlayacak en önemli nedenlerden biridir. Dolayısıyla, sosyal medya içeriklerine dair yapılacak araştırmaların artması, bu noktada medya alanı için elzem görünmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

**Visibility of Violence on Youtube: An Analysis of
“Challenge” Videos**

*

Umut Gül
Anatolia University

In today's new media era, with the fact that internet and social media become one of the main usage areas of daily life, there is a huge increase in the number of content that can be watched and accessible. As access to new media has become easier, violent content has also increased. On the other hand, considering that the majority of the content in the new media can be published without being subject to a control mechanism, it is seen that especially the content focused on violence becomes more visible. A lot of research has been done in the history of communication research on the content of violence in the media and its effect on the audience. Gerbner's Cultivation Theory can be shown as the best known of them. The effects of television content on the audience have been a subject that has been studied in terms of both psychological and sociological aspects. It is possible to come across research on how people with different socio-economic status view different content. With Gerbner's theory, it is seen that especially the daytime programs on television and the content broadcasted in prime time are the focus of the research because they can reach a wide audience to cover people of different socio-economic status. With the rise of the Internet and new media, it can be said that the accessibility of content that can be considered more unsupervised than television has increased with the emergence of platforms such as Youtube, which has enough viewers to compete with television especially in recent years. In this regard, it can be said that various video contents with different audiences need to be analyzed with the power of reaching millions of views. New media technologies are seen as a more uncontrolled area as an environment where the audience can also produce media content. The editorial process in the practices of traditional media; while the information, news and narratives are presented to the audience by filtering through various control mechanisms, such a process is mostly ab-

sent as the content production in social media is generally user-sourced. This can lead to the spread of all kinds of either useful or useless information, narratives, and content. It can be said that the favorable position of social media has become the main factor in the questioning and criticism of new media environments, especially in the spread of violent content. The fact that Youtube can reach such a wide audience leads the producers to the platform to attract viewers with different methods. Especially for the users who produce content, the more users / viewers are reached within the scope of earning material income, the more the income increases. Therefore, the methods used by the producer who prepare content to reach more viewers also vary. Considering the size of the audience it reaches with the number of views, it is important for the media to study violence and research, to discuss how the content on the Youtube platform will have an impact and to provide data for similar research. The fact that social media is so intertwined with the daily life of today's people is one of the most important reasons that will motivate the researches about its effects or the nature of the content produced on these platforms. Therefore, increasing research on social media content seems essential for the media field at this point. In this research, "Challenge" videos that have become popular on Youtube recently and attracted a large audience are examined. It has been investigated how these kinds of videos which contain elements of physical and verbal violence present the content of violence. With the content analysis method, physical and verbal violence elements in the "Challenge" videos determined as samples were identified and opened for interpretation. The aim of the research is to emphasize the language of violence in these videos and to obtain arguments that can lead to discussion of why such videos have become popular. On the other hand, it is aimed to provide some necessary data for research and discussions about the effects of social media contents with violent elements on the audience. In this context, the importance of research is to pioneer the development of new perspectives on the audience's interaction with the content of violence and to be an example of similar researches. In the videos analyzed within the scope of the research, both verbal and physical violence elements were frequently encountered and the way of presenting the content of these content, which has millions of views, was discussed. In the videos analyzed within the scope of the research, both verbal and physical

violence elements were frequently encountered and the way of presenting the content of these content, which has millions of views, was discussed.

Kaynakça / References

- Berg, B. L., ve Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (H. Aydın, Trans.) Konya: Eğitim Kitabevi.
- Binark, M. (2007). Yeni medya çalışmalarında yeni sorular ve yöntem sorunu. *Yeni Medya Çalışmaları* içinde (s. 21-45). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Kafalar. (2018, Ağustos 3). *Çok beklenen psikolojik kışkırtma!* [Video Blog]. Retrieved from Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=dzIaUtDgirI&t=1s>
- Deuze, M. (2006). Participation, remediation, bricolage: Considering principal components of a digital culture. *Information Society*, 63-75.
- Erdal, C., ve Anıç, F. (2017). Şiddetin Yeni gösterim aracı olarak sosyal medya. S. Gezgin, ve A. E. İralı ed., *Yeni Medya Analizleri* (s. 55-76). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Fromm, E. (1993). *İnsandaki yıkıcılığın kökenleri*. (Ş. Alpogut, Trans.) İstanbul: Payel Yayınevi.
- Gerbner, G. (1994, Temmuz). Television violence. *World & I*, 9(7), 384.
- Gezgin, S. (2017). Gözetimi ve magazini sıradanlaştıran bir araç olarak sosyal medya. In S. Gezgin, ve A. E. İralı, *Yeni medya analizleri* (s.11-33). Konya: Eğitim Yayınevi.
- İç, C. (2017). *Video içerik üretimi sağlayan sosyal ağ sitelerinde video üretimi: Yotube Türkiye’de video üretimi içerik analizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kocaeli.
- Işık, M. (2012). *Kitle iletişim teorilerine giriş*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Karakulakoğlu, S. E. (2012, Ekim). Sosyal medyanın karanlık yüzü. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC*, 32-40.
- Angara Bebesi (2018, Ekim 9). *Kekoları Kerimcan Durmaz taklidiyle kışkırtmak! Şişeyi kırıp boğazıma dayadı!*[Video Blog] Retrieved from Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=ZZ_za-MEhIk
- Babishko Family (2018, Ekim 22). *Kışkırtma - Ablamın Yeni evini dağıttım kırdım kestim Ablam çıldırdı.* Retrieved from Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=nKu9Cjbyvew>
- Güngör, B. (2018, Mayıs 22). *Kışkırtma Değil İntikam! (Kafalar Fatih Yasin)* [Video Blog] Retrieved from Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=NGz8Z8-qaEw>

- Şişman, F. (2018, Mart 25). *Kız erkeğe komple ağda yaptırırsa (kışkırtma) sinirden ağladı, oha diyorum çok büyük iddia var hairstyler.*[video blog]
- Krippendorff, K. (2013). *Content analysis : An introduction to its methodology*. Los Angeles: Sage.
- Leedy, P. D., ve Ormrod, J. E. (2010). *Practical research : Planning and design*. Boston: Pearson Education Internationall.
- Lessig, L. (2004). *Free culture: How big media uses technology and the law to lock down culture and control creativity*. New York: The Penguin Press.
- Batur, E. (2018, Şubat 9). *Mc Yaralı Şişman Kışkırtma !! (Kazağımı Kestim)* [Video Blog].Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=h7TUOMcCdC8&t=1s>
- Nalçaoğlu, H. (2007). İnternet ve görselin imhası: internete içeriğini analiz etmek için kuramsal model arayışları. M. Binark, *Yeni Medya Çalışmaları* içinde (s.45-71). Ankara: Dipnot Yayınları.
- O'Reilly, T. (2007). What is web 2.0: Design patterns and business models for the next generation of software. *MPRA Paper*, 17-37.
- Özer, Ö. (2004). *Yetiştirme kuramı: Televizyonun kültürel işlevlerinin incelenmesi*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özer, Ö. (2010). *Medyada şiddet kültürü*. Konya: Literatürk.
- Özkan, A. (2004). *Siyasal iletişim*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Sağut, S. (2018, Eylül 18). *Pitbull ateşi kışkırttım (aşırı derecede sinirlendi) pitbull eğitiminde son nokta, aggressive dog*. Retrieved from Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=jpX1hj_2Www
- Poster, M. (1995). *The second media age*. Cambridge: Polity Press.
- Potter, W. J. (1999). *On media violence*. California: Sage Publications, Inc.
- Schlesinger, P. (1994). *Medya devlet ve ulus: Siyasal şiddet ve kolektif kimlikler*. (M. Küçük, Trans.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Fatih Ergin (2018, Mayıs 12). *Tarlabaşında teşkolari kışkırtmak!*[Video Blog] <https://www.youtube.com/watch?v=aPe6Mm2XEv0> adresinden erişilmiştir.
- Tatlı, O. (2016). *Zehirli sarmaşık Facebook: İletişim, algı ve propaganda*. İstanbul: Maşuk Kitap.
- Walther, J. B., Carr, C. T., Choi, S. S., DeAndrea, D. C., Kim, J., Tong, S. T., ve Heide, B. V. (2011). Interaction of interpersonal, peer, and media influence sources online: A research agenda for technology convergence. Z. Papacharissi, *A Networked Self Identity, Community, and Culture on Social Network Sites* içinde (s. 17-39). New York: Routledge: Taylor & Francis Group.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Gül, U. (2020). Youtube’da şiddetin görünürlüğü: “Kışkırtma” videolarına dair bir inceleme. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(27), 544-570. DOI: 10.26466/opus.678048